

Platform/Onderworpen

Oefeningen in hardop nadenken

De Groene Amsterdammer

door [Loek Zonneveld](#)

23 mei 2017

Platform naar de roman van Michel Houellebecq uit 2002 was vijftien jaar geleden een voorstelling van NTGent, de groep Wunderbaum, bewerker Tom Blokdijk en regisseur Johan Simons. De productie is nu hernomen. Maar anders. Het liefdesverhaal richt zich nog altijd op cultuurambtenaar Michel, zijn grote liefde Valérie en hun reisbureau voor seksvakanties in het Verre Oosten. Alles wreed vernield door een daad van terreur waarmee de voorstelling spectaculair opent. *Platform* is nu gemaakt met het collectief Action Zoo Humain, dat de verwarring onderzoekt die hyperdiversiteit bij ons naar boven tikt. Die nieuwe partner geeft de toneelvertelling een andere dynamiek. Sowieso in de bezetting: het meisje Aisha, ‘de kleine smeerlap uit de Maghreb’, die de vader van Michel vermoordt, wordt bijvoorbeeld gespeeld door een jongen, Mourad Baaiz. De voorstelling lijkt ook compacter dan in 2005. Steven van Watermeulen (Michel) stijgt overigens nog altijd boven zichzelf uit met zijn indringende, van iedere hoop ontdane, uitgebeende melancholie.



© Phile Deprez

Maar de vondst is de koppeling (als toneelmarathon van vier uur) van *Platform* aan *Onderworpen*, Houellebecq's roman uit 2015. Een regie die Simons samen doet met Chokri Ben Chikha. De hoofdpersoon (opnieuw Steven van Watermeulen) heet François, 44, literatuurdocent aan de Sorbonne. Specialiteit: de radicale 'decadenten' (Balzac, Rimbaud, Huysmans), die eind negentiende eeuw de balans opmaken van de jungle die kapitalisme heet, de lange weg van Verlichting naar moderne barbarij. We leven in Frankrijk, 2022. Om Marine Le Pen de wind uit de zeilen te nemen, laten liberale partijen het presidentschap aan een moslimbroeder, de Tunesiër Ben Abbes. Waarna het land aankooert op een sharia-*light*, betaald met Saoedische oliedollars. Het loon van de angst is een verdrievoudiging van salarissen voor academische elitemannen die aanpassing overwegen.

Hun bonus is: polygamie met jonge meisjes. Hun ongemak: bevordering van vrijwillige emigratie van Franse joden naar Israël. Ander ongemak: feminisme bij het grof vuil. De ironie is schokkend. *Onderworpen* is in die zin een sterk boek.

Maar ook een boek dat zich lastiger tot toneel laat temmen. Waar Michel uit *Platform* zich met geestige hink-stap-sprongen een weg hakt door een leeg leven (tot de wraak vanuit een andere cultuur hem beslissend komt slopen), is François uit *Onderworpen* eigenlijk van meet af aan al een mentaal verloren mens. Hij wordt niet zozeer onderworpen, hij is het eigenlijk al wanneer het staatsfundamentalisme hem begint te knevelen. De voorstelling hanteert net als in *Platform* primair epische codes, er is hier echter veel meer buitenwereld te verbeelden, die wat rommelig en onhandig door de vertelling heen stommelt. Wat overeind blijft is de ongemakkelijke schets van het menselijk tekort, met name in de houding van de zelfbenoemde intelligentsia die makkelijk overstag gaat. Maar ja, wat zou jij zelf doen, fluisteren mijn demonen vanaf de schouwburgstoelleuning in mijn oor. En in die vragen is de combinatie *Platform/Onderworpen* op een vileine manier prettig pesterig. In Vlaanderen noemen ze dat: toneel als denkpiste.

Platform/Onderworpen is t/m 1 juli nog te zien in Rotterdam, Eindhoven, Groningen, Antwerpen en Utrecht; ntgent.be